

Sygn. akt I C 186/18

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2018r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w I Wydziale Cywilnym, w składzie:

Przewodniczący: SSR Michał Włodarek

Protokolant: sekr. sąd. Anna Dulas

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 marca 2018r. w K.

sprawy z powództwa **(...) S.A. z/s w B. (KRS (...))**

przeciwko pozwanemu **M. L. (PESEL (...))**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego M. L. na rzecz powoda (...) S.A. z/s w B. kwotę 1.104,00zł (jeden tysiąc sto cztery złote 00/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości nie przekraczającej w stosunku rocznym odsetek maksymalnych za opóźnienie, liczonymi od dnia 20 lutego 2016r. do dnia zapłaty,
2. oddala powództwo w pozostałej części,
3. zasądza od pozwanego M. L. na rzecz powoda (...) S.A. z/s w B. kwotę 311,34zł (trzysta jedenaście złotych 34/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
4. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt I C 186/18

UZASADNIENIE

W dniu 1 czerwca 2016r. powód (...) S.A. z/s w B. skierował do Sądu Rejonowego w Bielsko – Białej żądanie zasądzenia od pozwanego M. L. kwoty 4.672,13zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego liczonymi od dnia 20 lutego 2016r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż pozwany poprzez podpisanie weksla w dniu 27 kwietnia 2015r. zobowiązał się w dniu 19 lutego 2016r. do zapłaty kwoty wskazanej w wekslu w wysokości 4.672,13zł.

W dniu 20 stycznia 2016r. powód wezwał pozwanego do wykupu weksla. Pozwany nie dokonał żadnej wpłaty.

Postanowieniem z dnia 8 lutego 2017r. Sąd Rejonowy w Bielsku – Białej w sprawie o sygn. akt X Nc 12250/16 stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę do rozpoznania tutaj. Sądowi jako miejscowo i rzeczowo właściwemu.

W piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2017r. powód dokonał zmiany roszczenia odsetkowego i wskazał, iż domaga się zasądzenia od pozwanego odsetek ustawowych za opóźnienie.

Pozwany pomimo doręczenia odpisu pozwu wraz z załącznikami i pouczeniami nie ustosunkował się w żaden sposób do roszczeń powództwa.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 24 kwietnia 2015r. pozwany M. L. zawarł z powodem z (...) S.A. z/s w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...) - (...).

W ramach przedmiotowej umowy (...) S.A. z/s w B. przyznał pozwanemu do korzystania kwotę pieniężną w wysokości 3.000,00zł. Ponadto powód oznaczył w treści umowy, iż zobowiązanie łączące strony poza należnością pożyczkową obejmuje koszt ubezpieczenia w wysokości 2.093,00zł, opłatę przygotowawczą w wysokości 373,00zł i wynagrodzenie umowne w wysokości 222,00zł. Całkowitą kwotę do zapłaty powód oznaczył w wysokości 5.688,00zł.

Zabezpieczeniem spłaty pożyczki był weksel in blanco.

Powód przy zawieraniu opisanego wyżej kontraktu posługiwał się wzorcami umów.

Pozwany nie wykonał postanowień łączącego strony kontraktu i posiadał wobec (...) S.A. z/s w B. zaległości. Pozwany z tytułu kontraktu dokonał na rzecz powoda wpłat w łącznej wysokości 1.896,00zł.

W dniu 20 stycznia 2016r. powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i wezwał do wykupienia weksla w terminie 30 dni.

(wypowiedzenie umowy pożyczki k. 8, 44, umowa pożyczki k. 32-38, karta klienta k. 57, okoliczność bezsporna co do wysokości dokonanych przez pozwanego wpłat)

Powód wypełnił weksel na kwotę 4.672,13zł płatną w dniu 19 lutego 2016r.

(weksel k. 7, 23, deklaracja wekslowa k. 39, ostateczne wezwanie do zapłaty k. 40)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż obowiązkiem powoda było przytoczenie okoliczności faktycznych, z których wywodzi roszczenie (art. 187 § 1 pkt 2 kpc) i wskazanie na dowody, których przeprowadzenie potwierdzi zasadność jego twierdzeń o faktach (art. 232 kpc i art. 6 kc). Zgodnie z zasadami procesu cywilnego ciężar gromadzenia materiału dowodowego spoczywa na stronach (art. 232 kpc., art. 3 kpc, art. 6 kc). Jego istota sprowadza się do ryzyka poniesienia przez stronę ujemnych konsekwencji braku wywiązania się z powinności przedstawienia dowodów. Skutkiem braku wykazania przez stronę prawdziwości twierdzeń o faktach istotnych dla sprawy jest tylko to, że twierdzenia takie zasadniczo nie będą mogły leżeć u podstaw sądowego rozstrzygnięcia. Strona, która nie udowodni przytoczonych twierdzeń, utraci korzyści, jakie uzyskałaby aktywnym działaniem (por. wyrok s.apel w B. z dnia 28 sierpnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 286/14, opubl. LEX nr 1511625).

Należy bowiem zwrócić uwagę, że sądy cywilne orzekają w granicach określonego przez stronę powodową żądania (art. 187 § 1 pkt 1 kpc), a elementem uzupełniającym owo żądanie są okoliczności faktyczne je uzasadniające (art. 187 § 1 pkt 2 kpc).

W przedstawionych warunkach zaistniała okoliczność, o której mowa art. 339 § 2 kpc albowiem zaniechanie polegające na braku dołączenia dowodów na poparcie przytaczanych okoliczności daje asumpt do uznania, iż przytoczone okoliczności budzą uzasadnione wątpliwości, w szczególności w zakresie dochodzonych od pozwanego należności ubocznych związanych z udzieloną pożyczką, w tym podstawy faktycznej i prawnej ich żądania ponad kwotę kapitału i odsetek (por. art. 471 kc i art. 361 § 1 i 2 kc, 353 kc i art. 354 § 1 kc).

Cechą charakterystyczną zobowiązań wekslowych jest abstrakcyjność, która oznacza oderwanie od swojej podstawy - causy. Abstrakcyjność ta ulega złagodzeniu we wzajemnych stosunkach między wystawcą a remitentem (pierwszym wierzycielem) także przy wekslach gwarancyjnych i in blanco i polega na tym, że wystawca może przedstawić

remitentowi zarzuty osobiste wynikające ze stosunku podstawowego, z którego wynika wierzytelność stanowiąca przyczynę wystawienia weksla.

Jeżeli zobowiązanie wekslowe jest ważne wystawca może, w braku skutecznych zarzutów wekslowych, podnieść zarzuty oparte na stosunku podstawowym i na ich podstawie podważać zarówno istnienie jak i rozmiar zobowiązania wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym. Spór przenosi się wówczas na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego, który w związku z zarzutami wystawcy podlega badaniu przez sąd – por. wyrok SN z dnia 20 czerwca 2008r. w sprawie o sygn. akt IV CSK 65/08, opubl. L., wyrok SA w Poznaniu z dnia 17 listopada 2011r. w sprawie o sygn. akt I ACa 926/11, opubl. L., wyrok SA w Szczecinie z dnia 12 grudnia 2012r. w sprawie o sygn. akt I ACa 508/12, opubl. L., wyrok SA we Wrocławiu z dnia 7 marca 2013r. w sprawie o sygn. akt I ACa 140/13, opubl. L., wyrok SA w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 1244/12, opubl. L., wyrok SN z dnia 11 października 2013r. w sprawie o sygn. akt I CSK 763/12, opubl. L., wyrok SN z dnia 17 marca 2016r. w sprawie o sygn. akt V CSK 442/15, opubl. L..

W przedmiotowej sprawie zasadniczym było ustalenie, czy jest możliwe z urzędu badanie przez Sąd stosunku podstawowego będącego podstawą wystawienia weksla (art. 10 i 17 ustawy prawo wekslowe), czy też te okoliczności mogą być rozważane przez Sąd jedynie na zarzut pozwanego zgłoszony w danym postępowaniu.

Tożsame pytanie legło również u podstaw wniosku do Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. akt III CZP 95/17.

W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę należy na tak postawione pytanie udzielić odpowiedzi pozytywnej.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że niniejszy proces toczy się między remitentem jako pierwszym wierzycielem (powodem) i zarazem przedsiębiorcą, a wystawcą weksla (pozwanym) działającym jako konsument. W takiej konfiguracji osobowej przepisy art. 10 i art. 17 ustawy prawo wekslowe ograniczają abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego. Zdaniem Sądu oznacza to, że w sprawie nie mają zastosowania ograniczenia przewidziane w art. 10 i art. 17 ustawy prawo wekslowe, a Sąd z urzędu mógł badać legalność, prawidłowość i zasadność stosunku podstawowego, z którego wynikało źródło zobowiązania, w tym jego wysokość, w tym warunki i podstawy ukształtowania wartości kapitału, należności odsetkowych oraz innych dodatkowych kosztów obciążających pożyczkobiorcę, a jednostronnie oznaczonych przez pożyczkodawcę i ostatecznie ujawnionych w treści weksla.

Celem wystawienia weksla in blanco jest uzyskanie przez wierzyciela dodatkowego zabezpieczenia wekslowego umożliwiającego uzyskanie zaspokojenia roszczeń wynikających z określonego stosunku prawnego w wysokości wynikającej z tego stosunku lub roszczeń, które mogą wyniknąć w przyszłości, a ich wysokość jest w dacie wystawienia weksla nieznana. Innymi słowy, zobowiązanie wekslowe zabezpiecza określony stosunek zobowiązaniowy. Ten stosunek podstawowy określa cel udzielonego poręczenia wekslowego i ogranicza jego samodzielność prawną. Roszczenie wekslowe ma co prawda charakter samodzielny, a zobowiązanie wekslowe jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, ale jego związek ze stosunkiem podstawowym, w szczególności gdy chodzi o weksel niezupełny w chwili wypełnienia, wynika z zakresu zarzutów przysługujących dłużnikowi, które mogą także wiązać się ze stosunkiem podstawowym. Zobowiązanie wekslowe nie powstanie zatem jeżeli nie istnieje pierwotne roszczenie cywilnoprawne, a pozwany może w tym przypadku podnieść skuteczny zarzut oparty na powyższym stosunku prawnym – por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 11 października 2016 I ACa 333/16, opubl. L., wyrok SA w Katowicach z dnia 4 marca 2016r. I ACa 985/15, opubl. L..

Stosownie do treści art. 353 § 1 kc, podstawowym obowiązkiem dłużnika jest spełnienie świadczenia. Prowadzi ono do zaspokojenia interesu wierzyciela, wskutek czego zobowiązanie wygasa.

Artykuł 354 kc określa obowiązki dłużnika w ten sposób, że oprócz treści zobowiązania rozumianej jako nakazy wyrażone w czynności prawnej stanowiącej źródło zobowiązania oraz odnoszących się do tego zobowiązania normach prawnych jego zachowanie powinno odpowiadać trzem dalszym wzorcom postępowania - celowi społeczno-gospodarczemu, zasadom współżycia społecznego, a także ewentualnie ustalonym zwyczajom, natomiast art. 355 kc określa sposób, w jaki dłużnik powinien wykonywać zobowiązanie i w tym znaczeniu stanowi swoistą kontynuację

uregulowań zawartych w art. 354 kc i jednocześnie przepis ten definiuje pojęcie należytej staranności oraz ustanawia obowiązek dokładania owej staranności.

Niedostosowanie się przez dłużnika do opisanych wyżej wymagań sprawia, że dojdzie do nienależytego wykonania zobowiązania lub niewykonania całkowitego (art. 471 kc). Każda bowiem rozbieżność pomiędzy prawidłowym spełnieniem świadczenia a rzeczywistym zachowaniem się dłużnika rodzi odpowiedzialność kontraktową. Nienależyte wykonanie zobowiązania ma bowiem miejsce wtedy, gdy zachowanie dłużnika zmierzało do spełnienia świadczenia, jednak osiągnięty przez niego wynik nie spełnia wymogów świadczenia, do którego dłużnik był zobowiązany. Wskazać jednak należy, że dłużnik zawsze, bez względu na rodzaj winy, odpowiada wobec wierzyciela za uchybienia obowiązkowi dołożenia należytej staranności (art. 355 kc).

Powoda oraz pozwanego wiązała ważna i skuteczna umowa pożyczki w rozumieniu art. 720 i n. kc.

Strony w ramach istniejącego kontraktu uzgodniły elementy przedmiotowo i podmiotowo istotne oraz w sposób jednoznaczny i indywidualny określiły prawa i obowiązki podmiotów zobowiązań.

Powód w sposób właściwy przekazał pozwanemu umówione świadczenie, natomiast pozwany w sposób nienależyty wykonał zobowiązanie zachowując się wbrew treści umowy poprzez nie kontynuowanie spłaty należności wynikających z istniejącego stosunku obligacyjnego.

Po stronie pozwanego powstała odpowiedzialność kontraktową i obowiązek naprawienia szkody albowiem pozwany uchybił swoim obowiązkom (por. art. 471 kc i art. 361 § 1 i 2 kc).

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż powództwo podlegało uwzględnieniu w części.

Żądanie powództwa należało uznać za zasadne jedynie w zakresie kwoty pożyczki – kapitału i odsetek.

Jako niezasadne i bezpodstawne natomiast, a także naruszające przepisy prawa, w tym prowadzące do obejścia przepisów ustaw należało uznać żądanie zapłaty od pozwanego z tytułu umowy pożyczki gotówkowej, kosztów ubezpieczenia w wysokości 2.093,00zł, opłaty przygotowawczej w wysokości 373,00zł i wynagrodzenie umownego w wysokości 222,00zł, przy ukształtowanej wysokości kwoty pieniężnej przekazanej do dyspozycji pozwanego w rozmiarze 3.000,00zł.

We wskazanej części, przy uwzględnieniu, iż pozwany spłacił dobrowolnie tylko część zobowiązania w wysokości 1,896,00zł, żądania powoda należy potraktować jako postanowienie nieważne i niezajdujące uzasadnienia normatywnego, stanowiące klauzulą abuzywną, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Jednakże pomimo, że takie postanowienie umowne zostało ustalone między stronami i zapisane w treści łączącego te podmioty kontraktu, to nie powoduje to nieważności całej umowy, a jedynie jej części we wskazanym zakresie (por. art. 58 § 3 kc, art. 5 kc i art. 385 i n. kc, art. 361 – 363 kc).

Nadużycie prawa podmiotowego traktuje się jako zachowanie rażące i nieakceptowane albowiem klauzula generalna zawarta w art. 5 kc zawiera odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera. Przepis art. 58 kc wyznacza od strony negatywnej ogólne ramy dopuszczalnej treści oraz celów czynności prawnych, natomiast art. 385 i n. kc określa klauzule abuzywności postanowień umownych, tj. takich które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a skutek takiego układu praw i obowiązków dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta i godzenia w równowagę kontraktową.

Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom

w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku umownego.

Należy również wskazać, iż działalność windykacyjna to zwykła część działalności każdego przedsiębiorcy oferującego instrumenty finansowe w postaci pożyczek, zaś koszty tej działalności to właśnie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, które to koszty są przerzucane przez tego przedsiębiorcę na konsumenta. Koszty działalności windykacyjnej pokrywane powinny być z odsetek za uchybienia w płatności poszczególnych rat kredytu, na tym polega ryzyko gospodarcze, że nie wiadomo z góry, ilu konsumentów nie będzie spłacało swych pożyczek. Działalność windykacyjna jako część działalności przedsiębiorcy powinna być opłacalna dla tegoż podmiotu, ale też nie naruszać rażąco interesów klienta; poszczególne czynności z zakresu windykacji powinny być wycenione realnie, w oparciu o rzeczywiście ponoszone koszty.

Wskutek stwierdzonej nieważności części postanowień umownych zawartych w kontrakcie powód nie miał prawa do wypełnienia weksla z uwzględnieniem zakwestionowanych wartości. Weksel w omawianym zakresie został wypełniony więc niezgodnie w części z ważną umową (porozumieniem wekslowym).

Zarzut wadliwości ustalenia, że weksel uzupełniony został zgodnie z porozumieniem w istocie bowiem odnosi się nie do kwestii ustaleń faktycznych, a do oceny ustalonego stanu faktycznego w świetle prawa materialnego.

O kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc i art. 100 kpc i w zw. z § 2 pkt 3 i § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018.265 – j.t.) oraz w oparciu o treść art. 28 pkt 2 i art. 19 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2018.300 – j.t.) i art. 1 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2016.1827 – j.t. ze zm.).

O rygorze natychmiastowej wykonalności orzeczono, na podstawie art. 333 § 1 pkt 2 kpc.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji wyroku.